

PM 2009:119 RII (Dnr 304-736/2009)

Förslag till Skärgårdspolitiskt program för Stockholms läns landsting

Remiss från Stockholms läns landsting, regionplane- och trafikkontoret

Borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande
Som svar på remissen "Förslag till Skärgårdspolitiskt program för Stockholms läns landsting" överlämnas och återopas promemorian.

Föredragande borgarrådet Ulla Hamilton anför följande.

Ärendet

Stockholms läns landstingsfullmäktige uppdrog i budgeten för 2008 till Regionplane- och trafiknämnden att utarbeta ett nytt skärgårdspolitiskt program för landstingets insatser i skärgården. Det tidigare programmet från 2006 ska ersättas.

Förslaget till program fokuserar på landstingets ansvar – kollektivtrafiken, delar av den offentliga servicen och att värna marina och landbaserade miljöer på ett sätt som ger en livskraftig skärgård för nuvarande och kommande generationer. Programförslaget är indelat i "Vision och mål", "Utmaningar för skärgården" och "Landstingets strategier och insatser för skärgården". Tidsperspektivet för det nya programmet är 6-10 år. Delregional utvecklingsplan för Stockholms kust och skärgård (antagen 2008) och samrådsförslaget till regional utvecklingsplan för Stockholms län (RUF 2010) har varit utgångspunkter för programmet.

Ärendet har remitterats till Stockholms stad den 31 mars 2009 och ska vara besvarad till den 15 juni 2009. Miljö- och trafikroteln remitterade i sin tur ärendet vidare till berörda parter i staden, som har svarat på remissen genom kontorsyttranden.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, miljö- och hälsoskyddsnämnden, trafik- och renhållningsnämnden, Stockholms Stadshus AB, Stockholm Hamn AB, Stockholm Vatten AB samt Stockholm Visitors Board. Exploateringsnämnden, fastighetsnämnden, trafik- och renhållningsnämnden samt Stockholms Stadshus AB har avstått från att besvara remissen.

Stadsledningskontoret vill understryka vikten av goda kollektivtrafikförbindelser för att skärgårdsstrategin ska vara framgångsrik, och skriver att det kan konstateras att i de delar av skärgården som denna utveckling har skett så ger växande lokala marknader i sin tur underlag för ett brett serviceutbud och näringsliv.

Miljöförvaltningen ser positivt på att landstingets strategier och planerade insatser för skärgården tas upp i ett eget avsnitt i programförslaget. Förvaltningen är positiv till förslaget att landstinget som huvudfinansiär för Skärgårdsstiftelsen höjer ambi-

tionsnivån för stiftelsen när det gäller att öka tillgängligheten, att locka nya grupper av besökare och bidra med rådgivning och att dela med sig av sin kunskap om underhåll av natur och kulturvärden. Det är dock viktigt att den ökade ambitionen på dessa områden inte går ut över stiftelsens skötsel av naturmarker och byggnader.

Stockholms Hamn AB anser det viktigt att Skärgårdsstiftelsen arbetar för att fysiskt främja tillgängligheten till bland annat stiftelsens marker och arrangemang på skärgårdsöarna. *Stockholms Hamn AB* anser också att det är viktigt att Skärgårdsstiftelsen uppmärksammar betydelsen av väl fungerande farleder, såväl för den kommersiella båttrafiken som för småbåtstrafiken i Stockholms skärgård.

Stockholm Vatten AB anser att möjligheten för bidrag från landstinget för miljöinsatser är bra, då åtgärder kan komma att behöva göras med anledning av det kommande vattendirektivet.

Stockholm Visitors Board anser att det Skärgårdspolitiska programmet bidrar till Stockholmsregionens utveckling.

Mina synpunkter

I Stockholmsregionen finns det en stor andel boende i skärgården. Områdets närhet till Stockholms innerstad gör arbetspendling till en realitet för många samtidigt som skärgården måste räknas såsom landsbygdsområde i Stockholm. Här arbetar på många håll fortfarande traditionella näringar såsom fiske och jordbruk parallellt med säsongsbetonad hotell-, restaurang- och turistverksamhet. Det ställer specifika krav på infrastruktur, utformningen av system, och information i området.

Det är i det sammanhanget viktigt att se på potentialen för näringslivsutveckling i Skärgården, där skärgården ses som en tillväxtfaktor bland de många som alla ger ett mervärde i en internationellt attraktiv Stockholmsregion. Här kan säkert mer göras för att skapa attraktivitet i skärgården för såväl turism som för att människor som bor där ska kunna försörja sig på egen hand. Ekonomisk tillväxt och arbetstillfällen är avgörande för samhällets förmåga att säkra skärgården som den natursköna miljö den är.

För långsiktig tillväxt och livskraft i skärgården krävs att exploatering och bevarande av skärgården förenas i en helhetssyn i vad som är bäst för näringslivsutvecklingen i området.

Till detta kommer också frågan om skärgårdens till viss del säsongsbetonade näringsliv. En förlängning av turistsäsongen, såsom exempelvis Åre har lyckats med, är här ett viktigt steg för att öka intäkterna från turismen och därmed främja boende och näringsliv i skärgården. För att detta ska kunna genomföras kan själva varumärket Skärgården behöva stärkas, till förmån för de olika kommunala varumärken som idag verkar i och kring skärgården.

För att boende och företagande ska få goda villkor är transporter ett mycket viktigt område och är ett område som det måste till kontinuerliga förbättringar inom. Regelbundna turer är för skärgårdens boende ett måste och en avgörande fråga för att öka andelen turister som åker ut i skärgården. I detta tillkommer även frågan om var de olika lederna för de fartyg som går in till stadens hamnar förläggs, så att farvatten används på det mest effektiva sättet.

I övrigt hänvisar jag till stadsledningskontorets och miljöförvaltningens synpunkter.

Jag föreslår att borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande

Som svar på remissen ”Förslag till Skärgårdspolitiskt program för Stockholms läns landsting” överlämnas och återopas promemorian.

Stockholm den 12 juni 2009

ULLA HAMILTON

Bilaga

Skärgårdspolitiskt program för Stockholms läns landsting

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Reservation anfördes av borgarrådet *Yvonne Ruwaida* (mp) enligt följande.

Jag föreslår borgarrådsberedningen föreslå kommunstyrelsen besluta att som svar på remissen ”Remiss av Förslag till Skärgårdspolitiskt program för Stockholms läns landsting” återopla följande.

Det är positivt att ett program för Stockholms skärgård upprättas. Programmet bör dock i mycket högre utsträckning handla om att skapa en ekologiskt och socialt hållbar utveckling av skärgården. Stockholms skärgård är en mycket känslig och unik naturmiljö med höga inneboende värden, som om de bevaras också kommer att vara en viktig resurs för de som bor där liksom för besökare. En ekologiskt hållbar utveckling innebär till exempel att båttrafiken bör utvecklas och att de båtlinjer som trafikerar skärgården bör vara dimensionerade utifrån farledernas storlek så att inte höga svallvågor skadar natur och djurliv. Färjorna bör också vara energieffektiva och drivas på förnybara bränslen såsom biogas. Båttrafikens biljettsystem bör anpassa till länets övriga kollektivtrafik. SL:s biljetter bör gälla även på båttrafiken.

Stränderna i skärgården är en resurs som bör vara tillgänglig för alla. I programmet finns flera mycket tvetydiga formuleringar kring strandskyddet, såsom att ”man måste beakta kommunens möjligheter att växa genom att utnyttja sin attraktivitet” och att strandskyddet ”begränsar tillväxtpöjligheterna”. Idag finns en utveckling där de som har gott om pengar bygger stora sommarhus nära stränderna där de vistas några sommarveckor. Det är ytterst tveksamt om dessa sommarhusägare bidrar till en socialt och ekonomiskt hållbar utveckling av skärgården under denna korta tid. Dessutom begränsas möjligheten för andra besökare att vistas på stränderna. Strandskyddet bör värnas helhjärtat av kommunerna för en långsiktig hållbar utveckling. De företag och andra verksamheter som skapar en levande skärgårdsmiljö sommar såväl som vinter, bör stödjask för att skapa en socialt hållbar utveckling. Denna utveckling bör också ske i samklang en ekologiskt hållbar utveckling där den känsliga skärgårdsmiljön inte hotas.

Kommunstyrelsen

Reservation anfördes av *Carin Jämtin, Teres Lindberg, Malte Sigemalm* och *Mirja Räihä Järvinen* (alla s) och *Emilia Hagberg* (mp) med hänvisning till reservationen av (mp) i borgarrådsberedningen.

ÄRENDET

Stockholms läns landstingsfullmäktige uppdrog i budgeten för 2008 till Regionplane- och trafiknämnden att utarbeta ett nytt skärgårdspolitiskt program för landstingets insatser i skärgården. Det tidigare programmet från 2006 ska ersättas.

Förslaget till program fokuserar på landstingets ansvar – kollektivtrafiken, delar av den offentliga servicen och att värna marina och landbaserade miljöer på ett sätt som ger en livskraftig skärgård för nuvarande och kommande generationer. Programförslaget är indelat i "Vision och mål", "Utmaningar för skärgården" och "Landstingets strategier och insatser för skärgården". Tidsperspektivet för det nya programmet är 6-10 år. Delregional utvecklingsplan för Stockholms kust och skärgård (antagen 2008) och samrådsförslaget till regional utvecklingsplan för Stockholms län (RUF 2010) har varit utgångspunkter för programmet.

Ärendet har remitterats till Stockholms stad den 31 mars 2009 och ska vara besvarad till den 15 juni 2009. Miljö- och trafikroteln remitterade i sin tur ärendet vidare till berörda parter i staden, som har svarat på remissen genom kontorsyttranden.

BEREDNING

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, miljö- och hälsoskyddsnämnden, trafik- och renhållningsnämnden, Stockholms Stadshus AB, Stockholm Hamn AB, Stockholm Vatten AB samt Stockholm Visitors Board. Exploateringsnämnden, fastighetsnämnden, trafik- och renhållningsnämnden samt Stockholms Stadshus AB har avstått från att besvara remissen.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets kontorsyttrande daterat den 14 maj 2009 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsledningskontoret är positivt till programmet eftersom det stöder både regionens utveckling och vision, såväl som stadens vision 2030. Stadsledningskontoret understryker också vikten av att en särskild trafikplan för skärgården utarbetas av Waxholmsbolaget och SL gemensamt, eftersom transport- och tillgänglighetsfrågorna är av strategisk betydelse för skärgårdens livskraft och utveckling.

De stora utmaningarna för skärgården förelåg under 1950- till 1970 talet, då en pågående avfolkning och minskad kommersiell- och offentlig service utarmade utkomstmöjligheterna. Den kraftsamling som gjordes av dåtidens intressenter för att stärka kommunikationer och underlag för service och arbete var dock framgångsrik och dåtidens engagemang märks även idag. Skärgården är i dag livskraftig och utgör en värdefull del av stadens och regionens dragningskraft. Trots närheten till, eller till och med tillhörandet till storstadsregionen, kännetecknas skärgården av typisk glesbygdsproblematik och måste även framgent vara föremål för särskilt fokus och regionalpolitiska insatser.

Stadsledningskontoret vill understryka vikten av goda kollektivtrafikförbindelser för att skärgårdsstrategin ska vara framgångsrik. En god trafikförsörjning kan bidra till att skapa förutsättningar att samlokalisera verksamheter som kan stödja varandra. Det stimulerar marknadsunderlaget för kommersiell och samhällelig service. Det kan konstateras att i de delar av skärgården som denna utveckling har skett så ger växande lokala marknader i sin tur underlag för ett brett serviceutbud och näringsliv. Ett utvecklat samarbete mellan SL och Waxholmsbolaget bör ligga till grund för ett strategiskt arbete kring trafikanalyser och kon-

sekvensbeskrivningar så att en samlad, prioriterad trafikplan för skärgården kan fastställas.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden

Miljöförvaltningens kontorsyttrande daterat den 20 maj 2009 har i huvudsak följande lydelse.

Miljöförvaltningen ser positivt på att landstingets strategier och planerade insatser för skärgården tas upp i ett eget avsnitt i programförslaget. Det gör att programmet kan bli tydligt när det gäller vilket ansvar landstinget tar för skärgårdens bevarande och utveckling. Det vore önskvärt att programmet blir tydligare när det gäller vilka strategier landstinget har för att värna marina och landbaserade miljöer. Strategin ”Utveckla och bevara skärgårdens natur-, kultur- och rekreationsvärden” borde bli mer konkret och tydlig.

I strategin ”Utveckla och bevara skärgårdens natur-, kultur- och rekreationsvärden” framhålls att det krävs en samsyn för vilka insatser och prioriteringar som bör göras, exempelvis att hålla ängsmarker och strandängar öppna, hålla ytterskärgården ostörd och nyttja grunda havsvikar med försiktighet. Det är bra, men det finns inget tydligt förslag på hur denna samsyn ska nås. Här skulle det nybildade regionala skärgårdsrådet kunna fylla en viktig funktion. Programmet borde kompletteras med vilken roll det nya rådet ska ha för planeringen och samordning av åtgärder för den marina miljön och för skärgårdens natur- och kulturvärden på land.

Miljöförvaltningen är positiv till förslaget att landstinget som huvudfinansiär för Skärgårdsstiftelsen höjer ambitionsnivån för stiftelsen när det gäller att öka tillgängligheten, att locka nya grupper av besökare och bidra med rådgivning och att dela med sig av sin kunskap om underhåll av natur och kulturvärden. Det är dock viktigt att den ökade ambitionen på dessa områden inte går ut över stiftelsens skötsel av naturmarker och byggnader.

Landstingets verksamheters påverkan på miljön i skärgården ges inte så stort utrymme i programmet, istället hänvisas till landstingets miljöpolicy/miljöpolitiska program. Det vore önskvärt att åtminstone skärgårdsspecifika miljöproblem, som t.ex. fartygstrafikens påverkan på strandmiljöerna, tas upp i det skärgårdspolitiska programmet, tillsammans med strategier för att minska denna påverkan.

I underlagsmaterialet till det skärgårdspolitiska programmet står det att Waxholmsbolaget ska vara ledande när det gäller miljöförbättringar och teknisk utveckling för passagerarfartyg i den storlek de använder. Detta borde finnas med även i själva programmet.

Stockholms Hamn AB

Stockholms Hamn AB:s kontorsyttrande daterat den 15 maj 2009 har i huvudsak följande lydelse:

Stockholms Hamnar är Östersjöns största mötesplats med närmare 12 miljoner färje- och kryssningspassagerare under förra året. Ytterligare cirka 4 miljoner personer reser med den lokala skärgårds- och hamntrafiken årligen, andelen färje- och kryssningsresenärer som kommer via hamnarna Kapellskär, Nynäshamn och Stockholm med utländsk bakgrund är cirka 65 procent. En stor andel av resterande svenska resenärer kommer utanför Stockholms län. Färje- och kryssningsresenärer kommer centralt in till Stockholm och till hamndelarna Värtahamnen, frihamnen, och stadsgården. Tidigare beräkningar har visat att omkring 25 procent av turistomsättningen i Stockholms stad härrör från färje- och kryssningstrafiken via Stockholms hamnar.

Stockholms län förväntas enligt den regionala utvecklingsplanen öka med upp till 300 000 personer till år 2020 och det är viktigt att Skärgårdsstiftelsen arbetar för att fysiskt främja

tillgängligheten till bland annat stiftelsens marker och arrangemang på skärgårdsöarna. Här måste självklart kommunikationerna via den lokala skärgårdstrafiken till sjöss, liksom trafiken med bilfärjorna, vara en viktig del och utvecklas i takt med växande nationell och internationell efterfrågan på upplevelser i Stockholms skärgård. Att prioritera goda kommunikationer till öarna i Skärgården bör vara ett särskilt viktigt arbete för Skärgårdsstiftelsen för att också kunna bredda skärgården som besöksmål för helt nya grupper av människor. Till exempel för de många nya svenskar som finns i vår region.

En miljö- och sjösäkerhetsfråga gäller också frågan om säkra farleder och det framtida ansvaret för småbåtstrafikens farleder. Stockholms Hamn AB driver frågan om att etablera en ny led norr om Sandön och söder om Horsten, Horstensleden. Leden innebär att både säkerheten och framkomligheten för färjor och kryssningsfartyg blir avsevärt bättre. De större fartygen skulle därmed därigenom spara fyra timmars körtid vilket tillåter lägre hastighet över öppet hav med lägre bränsleförbrukning och minskad miljöbelastning som följd. Besökstiden i Stockholms hamn skulle för dessa kryssningsresenärer också bli längre.

Stockholms Hamn anser att det är viktigt att Skärgårdsstiftelsen uppmärksammar betydelsen av väl fungerande farleder, både för den kommersiella båttrafiken liksom för småbåtstrafiken i Stockholms skärgård.

Stockholm Vatten AB

Stockholm Vatten AB:s kontorsyttrande daterat den 26 maj 2009 har i huvudsak följande lydelse:

Det är mycket positivt att det öppnar sig möjligheter för bidrag till kommuner för miljöinsatser. Vilket kan bli aktuellt i samband med förvaltnings- och åtgärdsplaner som kommer i och med implementeringen av vattendirektivet. Åtgärder kommer att behövas för att uppnå miljökvalitetsnormer.

Stockholm Visitors Board

Stockholm Visitors Boards kontorsyttrande daterat den 29 april 2009 har i huvudsak följande lydelse:

Programmet formulerar landstingets vision, mål, strategier och insatser för landstingets verksamhet i skärgårdsområdet. Det Skärgårdspolitiska programmet bidrar till Stockholmsregionens utveckling och Stockholm Visitors Board har inget ytterligare att anföra.